

EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ 2001-2002 DERS YILI GENEL CERRAHİ STAJYERLERİNİN YABANCI DİL BİLME DÜZEYİ

FOREIGN LANGUAGE FLUENCY AMONG EGE UNIVERSITY MEDICAL FACULTY STUDENTS

Ali MENTEŞ

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Bornova, İzmir

Anahtar Sözcükler: tıp eğitimi; yabancı dil eğitimi, İngilizce; eğitim siyaseti.

Key Words: medical education; linguistics, english; educational policy.

ÖZET

2001-2002 yılında genel cerrahi stajı yapan öğrenciler arasında rastgeleleştirilmiş bir örneklemede İngilizce dil egemenliği sorgulanmıştır. Öğrencilerin % 80'i İngilizce'yi hiç bilmediklerini ya da yetersiz bildiklerini belirtmiştir. İyi İngilizce bilenlerin tüme yakını Anadolu Lisesi çıkışıdır. İngilizce'ye egemenlik düzeyi ile okul başarısı arasında ilişki bulunmamıştır ($r=0.018$, $p=0.693$). Bu sonuçlar, bugünkü haliyle İngilizce hazırlık sınıfı uygulamasının etkin öğrenci soyutlaması çerçevesindeki nesnel temelini çürütmektedir.

SUMMARY

Foreign language (English) proficiency was questioned in a randomized group of students who attended general surgery clerkship during the 2001-2002 educational year. 80 % of the students stated that they either did not know English or had insufficient knowledge. The overwhelming majority of the students fluent in English were those who studied this language since early teenagers. There was no correlation between linguistic fluency and medical school success ($r=0.018$, $p=0.693$). These results contradict with the policy of adding a whole year for teaching English during medical education.

GİRİŞ

Tıp eğitimi, son otuz yıl içinde daha önce görülmedik ölçüde bir yenileşme arayışı içine girmiştir. Ne var ki, yenileşme adına yapılan düzenlemelerin sonuçları hemen hiç araştırılmadığından, yapılan yenileştirmelerin nesnel ilerlemeler mi oldukları, yoksa birey ya da gurupların, mesleksel ya da bireysel çıkarlarının tıp eğitimi üzerinden ifadesi mi oldukları spekülasyon konusudur.

Tıp eğitimini yenileştirme çabalarının tümünün görünür ortak paydası öğrencinin, spesifik bir eğitim modeline atf taşımaksızın, öğrenme sürecinde aktif bir konumda bulunması hedefidir. Bu hedef edilgin öğrencinin, araştırılan ve

Yazışma adresi: Ali Menteş, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Bornova, İzmir

Makalenin geliş tarihi: 02. 09.2002 ; kabul tarihi: 16.12. 2002

sorgulayan; doğruları kendisine verildiği için değil, kendi buluntuları da olduğu için benimseyen etkin bir öğrenci kimliğine değişimini içerir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uluslararası bilim dili niteliği kazanan İngilizce'nin üniversite eğitimindeki yeri bu amaç çerçevesinde değerlendirilir. Etkin öğrenci soyutlamasının kaynak araştırmasını gerekli kılması, egemen kaynak dilinin bilinmesi zorunluluğunu taşır. Bu zorunluluk için duyulan kaygı, fiilen altı yıl olan tıp öğrenimi için tıp fakültesinde geçirilen sürenin, bir hazırlık dil sınıfı eklenmesiyle yedi yıla çıkarılmasını doğurmuştur. Bu yazı, anılan uygulamanın haklılığını sorgulamaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinin ilgili eğitim birimlerinin kararı gereğince genel cerrahi stajı 2001-2002 ders yılında beşinci sınıftan dördüncü sınıfa alınmış olduğundan, bu geçiş yılında genel cerrahi stajını ortak bir sınıf halinde alan tıp fakültesi dördüncü ve beşinci yıl öğrencileri bu çalışmanın materyelini oluşturmuştur. Bu şekilde oluşan 796 mevcutlu sınıf, altı grup halinde genel cerrahi staj almıştır. Genel Cerrahi Anabilim Dalı öğrenci sekreterliği, fakülte öğrenci bürosundan gönderilen öğrenci çizelgesindeki isimleri anabilim dalındaki doçent ve profesör sayısına paylaşmıştır. Paylaşım işlemi anabilim dalındaki profesör ve doçentlerin kıdem sırasına göre teker teker yapılmıştır (yani, çizelgedeki birinci öğrenci en kıdemli profesöre, ikinci öğrenci ikinci en kıdemli profesöre ...). Bu şekilde yapılan öğrenci-öğretim üyesi eşleşmesi bir rastgeleleme niteliğinde olup, anılan sınıf çizelgesinde her staj grubundaki 8, 12 ve katlan sırasında bulunan öğrenciler bu çalışma örneğine düşmüşlerdir.

Öğrenciler stajın ilk günü topluca görüşmeye alınarak mezun oldukları orta öğretim kurumu, genel cerrahi stajı öncesindeki tıp fakültesi not ortalaması ve kendi ifadelerine göre yabancı dil bilme düzeyleri öğrenilmiştir. Öğrencilerin yabancı dil hazırlık sınıfından muafiyet konumları ile dil sınıfını okuyanların sınav başarıları öğrenci bürosundan öğrenilmiştir.

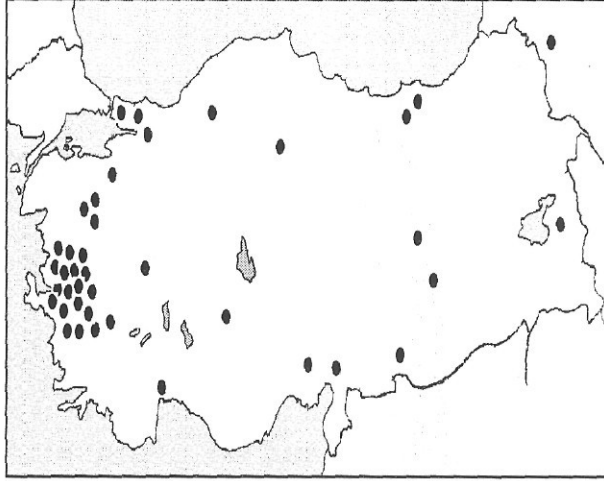
İstatistik değerlendirmeler SPSS paket programı kullanılarak kişisel bilgisayarda yürütülmüştür. Okul başarısı ile yabancı dil öğrenme düzeyi arasındaki istatistik uyum Pearson düzeltmesi kullanılarak Chi-kare testiyle; okul başarısı düzeylerine göre dil öğrenme başarısı karşılaştırmaları t-testi ve değişkenlerin eşitliği için Levene testiyle değerlendirilmiştir, istatistik anlamlık için $p \leq 0.05$ alınmıştır.

BULGULAR

Örnekleme bulunan 40 öğrenciden biri hiçbir zaman staja devam etmediğinden, bir tanesi de yabancı uyruklu olduğundan değerlendirme dışı tutulmuştur. Kalan öğrencilerin 10'u (%25) Anadolu Lisesi, beşi (% 12.5) Fen Lisesi, ikisi özel lise (İzmir Özel Türk ve Aliağa TED liseleri), biri Anadolu Öğretmen Lisesi kökenli olup, öğrencilerin mezun oldukları liselerin ulusal coğrafyaya dağılımları Şekil 1'de gösterilmiştir. Öğrencilerin % 68'i, çoğunluğu İzmir ve yakın çevresinden olmak üzere, Batı Anadolu liseleri kökenlidir.

Örneklenen gruptaki öğrencilerin herhangi bir düzeyde öğrenim gördükleri egemen yabancı dil İngilizce'dir. İki öğrenci İngilizce yanı sıra Almanca bilgisine de sahiptir. Bu öğrencilerin ikisi de Anadolu lisesi çıkışlıdır. Öğrencilerin sekiz tanesi (% 20) iyi düzeyde İngilizce bildiklerini, dokuz tanesi (%22.5) yetersiz düzeyde İngilizce bildikle-

rini, 23 tanesi (% 57.5) de kendilerini İngilizce bilmiyor kabul ettiklerini ifade etmiştir. İyi derecede İngilizce bilenlerin biri dışında tümü Anadolu, Fen ya da özel lise mezunudur.

Şekil 1. Örnekleme bulunan öğrencilerin mezun oldukları liselere göre ulusal coğrafyaya dağılımları. Öğrencilerin % 68'i Batı Anadolu liselerinden mezun olmuşlardır.

On beş öğrenci yabancı dil sınıfı öncesinde seviye sınavında 70 ve üzeri puan alarak muafiyet kazanmıştır. Bu öğrencilerin seviye sınav notları 70-98 aralığında ortalama 82.36'dır (SD $\pm$ 9.8; median 83.50). Bunlardan yedisi (% 46.5) hiç İngilizce bilmediklerini, beşi (% 33) yetersiz düzeyde dil bildiğini, üç tanesi ise iyi İngilizce bildiğini ifade etmektedir. Dil sınıfından muaf tutulan bu öğrencilerin dört tanesi Anadolu, birer tanesi Fen ve özel lise mezunudur. Anadolu lisesi mezunu dört öğrencinin seviye sınav ortalaması 90'dır. Buna karşılık sadece ikisi iyi İngilizce bildiği, biri yetersiz dil bildiği, diğeri de bilmediği düşüncesindedir. Örnekleme dil sınıfı okuyan öğrenci sayısı 23'tür. Yıl sonu İngilizce sınavından geçme not ortalamaları 70-91 aralığında 79.17'dir (SD $\pm$ 6.9; median 78.00). Bunlardan 13'ü (% 56.5) hiç İngilizce bilmediği, dördü (% 17.4) yetersiz bildiği düşüncesindedir. Bir yıl İngilizce dil sınıfı okuduktan sonra iyi İngilizce bildiğini ifade edebilen öğrenci sayısı altıdır (% 26). Dil sınıfı okuyan öğrencileri altısı Anadolu, dördü Fen, birer tanesi de Anadolu Öğretmen ve özel lise mezunudur. Anadolu liseleri mezunu öğrencilerle nitelikleri iyi bilinen bir özel lise (İzmir Özel Türk Lisesi) mezunu yedi öğrencinin not ortalaması 82.4; Anadolu Öğretmen ve Fen liseleri de dahil olmak üzere, diğer liselerden mezun öğrencilerin dil sınıfı geçme notu ortalaması 73.25'dir. Aradaki yaklaşık 10 puanlık bariz farka rağmen Anadolu lisesi çıkışlı öğrencilerin yaklaşık yarısı (3/7) kendilerini İngilizce bilmiyor kabul etmektedir. Örneklenen öğrenci grubunun not ortalaması itibarıyla tıp fakültesi okul başarısı 55/100-80/100 arasında (median 71) değişmekte olup, 26 (% 65) öğrencinin fakültenin ilk üç yılındaki not ortalaması 70/100'ün üzerindedir. İngilizce'yi hiç bilmeyenlerin % 70, yetersiz bilenlerin % 33, iyi

Örneklenen öğrenci grubunun not ortalaması itibariyle tıp fakültesi okul başarısı 55/100-80/100 arasında (median 71) değişmekte olup, 26 (% 65) öğrencinin fakültenin ilk üç yılındaki not ortalaması 70/100'ün üzerindedir, İngilizce'yi hiç bilmeyenlerin % 70, yetersiz bilenlerin % 33, iyi bilenlerin % 75'inin tıp fakültesi ilk üç yılındaki not ortalaması 70/100'ün üzerindedir. Chi-kare testi, tıp fakültesi okul başarısıyla dil bilme düzeyi arasında herhangi bir uyum olmadığını göstermiştir ($\chi^2 = 0.018$, $p=0.693$, n.s.).

Dil bilme düzeyi ve okul başarısı kullanılarak yapılan ikili kıyaslamalar, tıp fakültesi okul başarısının 100 üzerinden, İngilizce bilmeyenlerde 70.50 (standart sapma (SD) ± 4.25 ; ortalamanın standart yanılğısı (SEM) ± 0.91), yetersiz İngilizce bilenlerde 68.67 (SD ± 7.94 ; SEM ± 2.65) olduğunu ve bu değerler arasında anlamlı fark ($p=0.044$) bulunduğunu göstermiştir. Buna karşılık İngilizce bilmeyenlerle iyi bilenler (72.88, SD ± 4.80 ; SEM ± 1.69) arasında da ($p=0.363$, n.s.); yetersiz bilenlerle iyi bilenler arasında da ($p=0.313$, n.s.) herhangi bir istatistiksel anlamlılık gözlenmemiştir.

TARTIŞMA

Tıp eğitiminin bütünsel bir parçası olarak İngilizce öğretilmesinin gereği, ne yazık ki sadece etkin öğrenci yetiştirilmesi hedefi kapsamında değerlendirilemez. Türk akademik yapılanması 1980'li yılların ortalarından başlayarak hızlı bir şekilde ulusal diline karşı bir yabancılaşma süreci yaşamaktadır. Bu süreçteki başat öğelerden bir tanesi üniversite eğitiminin ulusal dilden başka bir dilde yapılmasıdır. Bu anlayışın tıp eğitimine yansımalarıyla, bir yanda *ulusal koşullara uygun* ya da başka bir ifadeyle *yerel* doktor yetiştirme yanlış siyaseti karşısında *yabancı dilde eğitim* empozisyonu ilginç bir ironi yaratmaktadır. Buna rağmen ülkemizin başat tıp fakülteleri arasında sayılan bazıları tıp öğreniminin tamamını İngilizce dilinde vermeyi siyasa edinmiş, tıp eğitimini ulusal dilde vermek kararlılığı gösteren bir kısmı ise İngilizce dil eğitiminin tıp eğitimine nasıl entegre edilebileceğinin kaygısını yaşamaya başlamıştır (1). Yabancı dilde tıp eğitiminin empozisyonu sonucunda ortaya çıkan gizil (potansiyel) baskı o kadar yoğundur ki, bu tür bir eğitim siyasetinin geçmişte Osmanlı tababeti üzerindeki yıkıcı etkilerini hatırlatarak muhalefet gösteren kimileri bile uzlaşmayı "[öğrencilerin] çağdaş bilimsel yayınları doğrudan izleyebilecek bir düzeye erişebilmeleri için" tıp fakültelerinde ilk yıl yoğun İngilizce eğitim verilmesinde aramışlardır (2). Bu uzlaşma çözüm önerisiyle hemen aynı zaman aralığında Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunlarıyla son sınıf öğrencileri arasında yapılan bir anket çalışması, öğrencilerin % 53.8 ve öğretim üyelerinin % 46'sının fakültenin ilk yılının dil öğrenimine ayrılmasını; öğrencilerin % 23.7'si ile öğretim üyelerinin % 4'ünün öğrenimin bütünüyle İngilizce olmasını; öğrencilerin % 21.5'yle öğretim üyelerinin % 30'unun ise hazırlık sınıfı oluşturulmamakla birlikte ya-

bancı dil öğreniminin geliştirilmesini yeğlediklerini göstermiştir (3). Giderek gelişen bu eğilim sonucunda 2002 yılı itibariyle Türkiye Cumhuriyeti'nin 50 tıp fakültesinden, kimi öğreniminin bütününe İngilizce yapan 17'sinde (% 34) İngilizce hazırlık sınıfı bulunmakta; bu sınıflarda (yine 2002 yılı itibariyle) 793 öğrenci okumaktadır (4) Bunların arasında en kalabalık hazırlık sınıfı (Türkiye genelindeki hazırlık öğrencilerinin yaklaşık % 20'sini oluşturarak) 145 öğrenciyle Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bulunmaktadır (4).

Bu çalışmada Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde dört ve beşinci yıl öğrencileri arasında yetersiz ve bilmeme düzeyinde İngilizce dil bilgisine sahip öğrencilerin, örneklemin bütününe oranı % 80'dir. Bu durum Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden bildirilen (5) dördüncü (% 70) ve beşinci (% 65) yıl öğrencilerinin orta ya da kötü düzeyde İngilizce bilmeleri oranlarından bile olumsuzdur. Dil sınıfı öncesinde seviye sınavında başarılı olarak İngilizce bildikleri kabul edilenlerin % 80'yle, hazırlık sınıfı okuduktan sonra bilgileri sınavla kanıtlananların % 79'u İngilizce'yi bildiklerini ya da yetersiz bildiklerini ifade etmiştir.

Örnekleme bulunan öğrencilerin % 70'i orta öğrenimlerini Türkiye'nin, gereç ve öğretmen eksikliği en az olan, müfredat gereklerinin en çok uygulandığı batı kesiminde tamamlamıştır. Zaten, kendilerinin İngilizce'yi iyi bildiklerini kabul eden öğrencilerin ezici çoğunluğu bu dili ilkökul sonrasında itibaren öğrenenlerdir.

Bu örneklemin sonuçları açıkça göstermektedir ki, en azından Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi bağlamında İngilizce hazırlık sınıfı uygulaması, İngilizce dil öğrenimi bakımından başarısızdır. Bu siyasetin Türk öğrencilerin doktorluk mesleği açısından olsun, ulusal aidiyetlerini sarsıcı etkisi şu anda konu dışında olmakla birlikte, etkin öğrenci oluşturmak eğitim hedefi bakımından da başarısız olduğu açıktır.

İngilizce hazırlık sınıfı uygulamasının başarısızlığı, sadece dil öğretimi yapan alt kadro örgütlenmesinin yetersizliğine bağlanamaz. Bu başarısızlıkta tıp fakülteleri üst yapılarının, öğrenilen dilin kullanılmasını da sağlayacak olan etkin öğrenci soyutlamasını yaşama geçirmedeki yetersizliklerinin payı görmezden gelinemez. Bu sonucun çıkarılabilmesindeki en önemli gerekçe, tıp fakültesi okul başarısıyla İngilizce dil yeterliliği arasında hemen hiç ilişki olmamasıdır, İngilizce'yi hiç bilmeyenlerin, yetersiz bilenlere göre istatistiksel açıdan daha yüksek okul başarısına sahip gözükmelerinin nedeninin, bu ikinciler grubundaki standart sapmanın yüksekliğine bağlı yöntemsel bir hata olduğu düşünülmelidir. Okul başarısıyla dil egemenliği arasındaki ilişkisizlik, hem daha başarısız öğrencilerin dil öğrenemediği varsayımını çürütmekte, hem de öğretilmesi hedeflenen dilin okul başarısı için bir ölçüt olmadığını göstererek,

bilme gereğinin dayandığı zemini yıkmaktadır. Kaldı ki, İngilizce hazırlık sınıfına sahip 17 fakülteden yedisinin (% 41) kütüphanesinde Türk dilinde tıp dergisi bulunmaması (6) da dikkat çekicidir.

İngilizce hazırlık sınıfına sahip tıp fakülteleri arasında kütüphanelerinde 10.000'den fazla kitap bulunanların sayısı altıdır. Çoğunluk fakülte kütüphanesinde bulunan kitap sayısı 58 ile 3884 tane arasındadır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi kütüphanesinin TTB Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu (2002) hazırlayanlarına bildirilen kitap mevcudu 2300'dür. Bu kitapların kaç tanesinin hangi dillerde olduğu, ne kadarının eski/yeni, çoğul nüsha, kaynak kitap vb. olduğu belirsizdir. Keza bu fakültelerde öğ-

rencilere yazılı ödev, dönem ödevi, bitirme ödevi, araştırma yükümlülüğü verilip verilmediği de bilinmemektedir. Örneğin, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi müfredatlarında bu türde hiçbir uygulama olmadığı bilinmektedir.

Sonuç olarak, İngilizce hazırlık sınıflarında bugünün tıp öğrencileri, yarının doktorlarına önce öğrenimleri, sonra da mesleki gelişmeleri bakımından İngilizce öğretilmesi iddiası dayanaktan yoksun gözükmektedir. Bu siyaset, bugünkü hali ile ilgili tıp fakültelerinde geçirilen fazladan bir yılın öğrencilerin yaşamından anlamsızca çalınması ve ulusal dile olan aidiyetlerinin gevşetilmesi tehdidini doğurmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Sarıoğlu A B, Aktan Ş, Fişekçi F ve ark., Türkçe eğitim veren tıp fakültelerinde mesleksi İngilizce eğitimi: Sonuçlar ve çözüm önerileri, II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi, 24-28 Nisan 2001, Atatürk Kültür Merkezi, İzmir, Bildiri Özet Kitabı, s. 32.
2. Mehmet Ünal, İngilizce tıp eğitimi, Toplum ve Hekim, Sayı 50, Mayıs 1992, s.32.
3. Dedeoğlu, N Fakültemiz öğrencileri ve öğretim üyeleri tıp eğitimi konusunda ne düşünüyorlar?, 21.Yüzyılda Tıp Eğitimi Sempozyumu, 30 Eylül-1 Ekim 1993.
4. Türk Tabipleri Birliği, Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu, Ankara, 2002, s.10.
5. Demirel Yılmaz E, Akan H, Arda B, Dökmeci F ve ark., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin genel değerlendirme anketi sonuçları, II: Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi, 24-28 Nisan 2001, Atatürk Kültür Merkezi, İzmir, Bildiri Özet Kitabı, s. 171.
6. Türk Tabipleri Birliği, Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu, Ankara, 2002, s.28.